

Evangelizacija i obraćenje – trajni procesi

Anton BOZANIĆ

Sažetak

Evangelizacija je usko vezana s obraćenjem. Govoreći o novim pojavama u današnje vrijeme u nas, često čujemo o naglim promjenama ili o brzim obraćanjima. S pravom se katkad pitamo: koliko su takva obraćenja realna, tj. prate li ih stvarne promjene života i ponašanja? Znamo da iza svakog obraćenja stoji Božja milost i da se ono može zbiti brzo ili postupno, ali ipak osoba, u kojoj se ono događa, mora imati neke kvalitete koje omogućavaju obraćenički zahvat. S druge strane, obraćenje se ne zaustavlja na individualnoj razini i ne rješava samo odnos »ja i Bog«, nego teži promjeni »osobne i kolektivne svijesti ljudi« – kako nam kazuju noviji crkveni dokumenti. Htjeli bismo stoga u ovom prikazu promotriti savremeno shvaćanje obraćenja kao trajnog i složenog procesa u okviru ukupnih evangelizacijskih nastojanja.

1. Značenje evangelizacije

Pojednostavljeno rečeno, evangelizacija označuje složeni proces koji uključuje navještaj Evanđelja, prihvaćanje poruke i stvaranje ili učvršćivanje zajedništva Isusovih vjernika. Ona slušatelje usmjerava i vodi prema obraćenju. Proces evangelizacije ne završava priključivanjem novih članova vjerničkoj zajednici. On je po svojoj naravi – kako ćemo poslije vidjeti – trajni proces.¹

Naziv *evangelizacija* u Crkvi je relativno nov, a odnosi se na cjelokupnu crkvenu misiju prepoznatljivu iz novozavjetnog poziva: »Idite i učinite mojim učenicima sve narode...« (Mt 28,19). Ta je misija nastavak Isusova navještaja: »Kraljevstvo se Božje približilo, obratite se i vjerujte Evanđelju...« (Mk 1,15), i postaje obećano osloboditeljsko spasenja svima onima koji žele ostaviti grijeh i približiti se živome Bogu.

2. Prijašnji oblik evangelizacije

Rekli smo već kako je pojam *evangelizacija* novijega datuma. Prijašnja evangelizacija, odnosno istoznačne aktivnosti poznate kao misije, imale su u vidu ljude i krajeve do kojih još nije dospjela Radosna vijest, ili pak one koji

1 Usp. R. Schreiter, *Evangelization*, u: *The New Dictionary of Catholic Social Thought*, Collegeville, Minnesota 1994., 363–364.

su otpali ili se udaljili od vjere. Tada se govorilo o širenju ili »propagandi vjere«. ² U tradicionalnom postupku bilo je potpuno jasno što valja misionarima činiti: navijestiti Radosnu vijest, a nakon obraćenja slušatelja i krštenja, ustanoviti lokalnu Crkvu. S time bi na neki način misijski zahvat bio dovršen, a katehezom bi se i dalje tumačilo ono što se odnosi na vjeru. Navjestitelji su mogli krenuti s misijskim zadaćom u druga područja.

3. *Novo – suvremeno shvaćanje evangelizacije*

Današnje šire i zasigurno cjelovitije shvaćanje evangelizacije, utemeljeno na koncilskim dokumentima *Lumen gentium*, *Gaudium et spes* i *Ad gentes*, ³ a razrađeno u apostolskoj pobudnici *Evangelii nuntiandi*, ⁴ polazi od razumijevanja misionarske naravi same Crkve (EN br. 14), pa stoga prepoznaje u evangelizaciji trajni proces koji ne završava osnivanjem novih mjesnih crkava, nego se odvija u cijelom životu vjernika. Znači, evangelizacija se odnosi na one koji još ne vjeruju, ali i na sve koji su već povjerovali. U tom se vidu od navjestitelja izričito traži još jedna kvaliteta, a to je da bude prvenstveno svjedokom onoga što naviješta i da kao takav nastupa (EN br. 21). Sama Crkva kao zajednica vjernika i kao evangelizator počinje – kako ističe pobudnica EN – od evangeliziranja same sebe, tako da iznova promatra ono što treba vjerovati, shvaća razlog zbog kojeg se nada i otkriva novu zapovijed ljubavi (EN br. 15). Evangelizacijom se vjernici pozivaju na neprestano produblјivanje svoje vjere, da što više uznapređuju kao Isusovi učenici. Zato je i razumlјiva vjernička samokritičnost koja, upućujući na vjernost i na veću sličnost Kristu, prepoznaje i traži uvijek nova obraćenja. Papa Pavao VI. kaže da evangelizirati znači unositi Radosnu vijest u sve slojeve humanosti i na taj način iznutra obnavljati čovječanstvo (EN br. 18).

4. *Svrha je evangelizacije unutrašnja promjena – obraćenje*

Evangelizacija potječe od Boga koji traži čovjeka i koji mu se otkriva. ⁵ Iz dubine čovjekova bića proizlaze iskonska pitanja o smislu i razlogu vlastitog života i postojanja; pitanja: »Tko sam ja?«, »Zašto sam se rodio?«, »Čemu svijet i sve stvoreno?«, i tako redom. U potrazi za bitnim odgovorima čovjek se u svom duhu na razne načine i u različitim prilikama može susresti s Bogom.

2 Papa Grgur XV. osnovao je g. 1622. središnju ustanovu pod nazivom *Sveta kongregacija za propagandu vjere* koja je trebala koordinirati misijsku aktivnost Crkve. Tek ju je Pavao VI. g. 1967. preimenovala u *Svetu kongregaciju za evangelizaciju naroda*.

3 *Lumen gentium* br. 17 razvija naznačenu misao u govoru o Crkvi kao Božjem narodu, dok dokument *Ad gentes* br. 1 i 2 raspravlja o misionarskoj naravi Crkve.

4 Apostolska pobudnica pape Pavla VI. *Evangelii nuntiandi* (1975) cijela je posvećena evangelizaciji. Novo shvaćanje evangelizacije razrađeno je ponajviše u br. 6–24.

5 Više o ovoj temi vidi u: R. Hater, *News that is Good: Evangelization for Catholics*, Notre Dame, In: Ave Maria Press, 1990., 84–86.

Ustvari, svako ljudsko iskustvo može otvoriti put susretu s transcendentnim. Odgovor koji čovjek dobiva ili prepoznaje može biti katkad više emocionalno obilježen i prihvaćen intuicijom, a ponekad racionalno opravdan. Evangelizacija, navještaj Radosne vijesti, nastoji zahvatiti ljude u dubini njihova bića i osvjetljava im put prema obraćenju. Obraćanje, koje otvara put spasenju u Isusu Kristu, događa se kada pojedinac ili grupa pozitivno odgovore na evangelizacijski navještaj, odnosno kad Bog sâm novim smislom ispuni nutrinu čovjekova bića.⁶ Zajednici vjernika, pogotovo župi, pripada velika uloga jer pomaže, ili bi trebala pomagati i olakšavati, obraćeničko događanje u vlastitoj sredini.

5. *Uobičajni putevi k promjenama i opasnost od »brzih obraćenja«*

Sve više čujemo, a ponegdje danas i čitamo, o tzv. *naglim ili brzim obraćenjima* koja su nerijetko razgllašena i na određen način atraktivna, a očito je da pravoj vjeri katkad više štete nego li koriste. U. Holmes upozorava američku javnost kako neki od *brzih obraćenika* znaju vješto manipulirati javnošću, ističući da više nemaju problema i da se više ne trebaju boriti s grijesima ni prijašnjim sklonostima, jer, navodno, sve rješavaju novom Kristovom snagom koja ih je tijekom obraćenja ispunila.⁷ Ako trijezno promislimo valja nam priznati da navedeni izričaji ipak niječu stvarnost i zaboravljaju duboke ožiljke koji ostaju u sjećanju, pa makar je osoba doživjela promjenu. Ujedno, ne treba potpuno isključiti ni psihološku stranu govora o vlastitom obraćenju, jer ispod svega može biti nečija prikrivena potreba za isticanjem.

Ne ulazeći u prosudbu svakog pojedinog slučaja, pastoralna nam praksa govori i svjedoči da vrlo često oni koji doživljavaju obraćenje prethodno nose u sebi izrazito istaknutu *želju za nečim višim*, poput gladi za Bogom ili za transcendentnim, a zatim, nošeni takvom željom *ištu pomoć* na raznim stranama.⁸ Ta dubinska želja može poprimiti različite izričaje, pa nije neobično da pojedinac vrluda kojekuda ili traži sreću i na krivoj strani. Stoga u postojećoj *želji za višim* i u *traženju pomoći* potencijalnog obraćenika izuzetno je važno prisustvo žive vjerničke zajednice, odnosno susret sa zrelim i istinskim vjernicima. Jedva je moguće događanje obraćenja mimo zajednice i bez susreta s ljudima vjere. Bogoslužju i molitvi pripada povlaštena uloga na putu obraćenja. Također je važna i socijalna djelatnost Crkve, pogotovo izražena u brizi za siromašne i nezbrinute.⁹

6 Isto, 90.

7 U. Holmes, *Turning to Christ*, New York: Seabury Press, 1981.

8 Vidi. P. Brennan, *Re-Imagining Evangelization*, New York: Crossroad, 1995., 33–36. Autor, koji je ujedno predsjednik *Nacionalnog centra za evangelizaciju i pastoralnu obnovu* u Chicagu i pisac više knjiga o obnovi župskih zajednica, u ovom se razmišljanju poziva na djelo: J. Wallas, *The Call to Conversion*, San Francisco, Harper & Row, 1981.

9 Isto, 36–37.

Iz dana u dan postajemo sve više svjesni koliko je potrebno da u pastoralnim župskim aktivnostima budu programi koji će biti otvoreni onima koji su na putu obraćenja.

6. Vrste obraćenja

Iako ljudi doživljavaju obraćenje na razne načine i u različitoj životnoj dobi, ipak možemo prepoznati dva oblika obraćenja.

a) *Postupno obraćenje* – događa se tijekom cijeloga života, od djetinjstva pa do završetka života. Ljudi uglavnom dolaze Bogu tako da ne mogu točno označiti jedan doživljaj, susret ili događaj koji im je bio presudan na obraćeničkom putu.

b) *Radikalno obraćenje* – događa se onda kada osoba može točno označiti vrijeme i događaj koji je preokrenuo njezin život. Ono nije isto kao obraćenje na koje se pozivaju i o kome govore fundamentalisti.

Tu je važno istaknuti da jedno ne isključuje drugo. Radikalno i postepeno obraćenje, iako imaju različita polazišta, susreću se i upotpunjuju u obraćeničkom procesu. Ima događaja koji emotivno snažno utječu na tijek postupnog obraćenja, dok s druge strane, radikalno obraćenje postupno ulazi u pojedine razine života onoga koji je doživio temeljnu promjenu.¹⁰

Osim toga, obraćenje zahvaća naš cjelokupni život. Štoviše, ono se čak ne ostvaruje potpuno ovdje na zemlji jer je u relaciji s nadnaravnim Bićem, pa uključuje i transcendentálnu sastavnicu. U tom smislu možemo pravo razumjeti misao sv. Augustina kad kaže da je nemirno naše srce dok se ne smiri u Bogu.

7. Težnja k obraćenju »osobne i kolektivne svijesti ljudi«

Papa Pavao VI. pruža u pobudnici EN još jedan veoma značajnu sastavnicu koja upotpunjuje današnje shvaćanje evangelizacije i obraćenja. Zaustavimo se najprije na samom tekstu: »Dakle, svrha evangelizacije zapravo je unutrašnja promjena i, ako bi se smjelo izraziti jednom riječi, Crkva naviješta Evanđelje dok samom božanskom snagom Poruke koja se naviješta ide za tim da istovremeno obrati osobnu i kolektivnu svijest ljudi, njihovo djelovanje, život i njihove stvarne životne sredine« (EN br. 18). Evangelizacija, odnosno obraćenje, ne zaustavlja se – kako možemo razabrati – na osobnoj promjeni koju doživljava osoba, nego se širi prema vani, usmjereno je prema kulturi,¹¹ prema promjenama u socijalno–gospodarskim i političkim strukturama.¹² O kakvim

10 Vidi R. Hater, *News that is Good*, 88–91.

11 Kad se ovdje, a još više u EN br. 19, spominje riječ »kultura«, shvaća je se u modernom smislu, tako da ona označuje način života ljudi. Vidi R. Schreiter, *Evangelii Nuntiandi*, u: *The New Dictionary of Catholic Social Thought*, Collegeville, Minnesota 1994., 356.

12 usp. R. Schreiter, *Evangelization*, 366.

je zapravo promjenama riječ i što se očekuje u javnom životu od evangelizacije najbolje tumači sljedeći stavak pobudnice: »(Crkva) mora težiti da snagom Evanđelja tako reći isprevrće mjerila ljudskog prosuđivanja, ustaljene vrednote, interese, misaona kretanja, ishodišna nadahnuća i životne obrasce koji su unutar ljudskog roda u suprotnosti s Božjom Riječi i njegovim naukom spasenja« (EN br. 19).

Obraćenje kao djelo evangelizacije ovime poprima suvremenu kolektivnu i društvenu oznaku. Ono nije nikada dovršen proces. Otvara put spasenja u Isusu Kristu onima koji čuju, razumiju i prihvaćaju Poruku. Relacije obraćenja ne zaustavljaju se na jednosmjernoj liniji »ja i Bog«, već uspostavljaju nove odnose čovjeka prema čitavoj zajednici, postojećoj kulturi i okolini. S obzirom na narav promjene, obraćena osoba ne može ostati zatvorena u sebe, nego djeluje i mijenja svoju okolinu. Samo pak obraćenje i usvajanje evanđeoske poruke upućuje, posebno danas, na zauzetost Crkve na socijalnom planu.

Zaključak

Evangelizacija označuje složeni proces koji se odnosi na propovijedanje Evanđelja, prihvaćanje poruke i stvaranje vjerske zajednice. Ona ne prestaje onog trenutka kad se osoba priključi kršćanskoj zajednici, već traje tijekom cijelog vjernikova života. Svrha je evangelizacije unutrašnja promjena ili obraćenje. Slično kao evangelizacija, obraćenje znači također trajno događanje koje se ne zaustavlja na početnom prihvaćanju naviještene poruke. »Brza obraćenja«, koja znaju katkad privući medijsku pozornost, nisu uvijek sigurni i jasan jamac doživljenih promjena. Bilo da je riječ o postupnom ili radikalnom obraćenju, uvijek je riječ o procesu koji traje. Evangelizacija, kako je danas shvaćamo, usmjerena je obraćanju osobne i kolektivne svijesti ljudi. Učinci osobnog obraćenja prepoznatljivi su u uspostavljanju novih odnosa sa zajednicom, postojećom kulturom i okolinom.

EVANGELISATION AND CONVERSION – A LASTING PROCESS

Anton BOŽANIĆ

Summary

Evangelization is a response to God's call to proclaim the good news of the kingdom, and refers to the comprehensive process in which the gospel is announced, the message is accepted, and the recipient becomes a member of the Christian community. This process does not end with the establishing of the new church, but it is rather a continuation of the evangelizing activity. Conversion happens when people respond affirmatively to the evangelization process. Today Christian conversion focuses not only on people who joined the church, but also on a growing relationship with Jesus and in his discipleship. Sometimes we need also to be cautious regarding superficial conversions or false conversions when some people say they have no problems because of the power of Christ in their life. Pope Paul VI summarizes his understanding of conversion saying that conversion is intended also for the collective of humanity, that means that is referring to the cultures in which people live with all their attendant socioeconomic and political structures. Conversion becomes a never-ended and lifelong process.

(Translated by A. Božanić)